

מבררת הגמרא: הִיכִי דְמִי – באיזה אופן יקראו אותה ותיחשב
 שדה אחת שנקראת על שמו. משיבה הגמרא: אָמַר רַב פִּיפֶּא, דְקָרוּ
 לֵיהּ בִּי גְרוּנְתָא –(בור) דְפִלְגִינָא – שקוראים על שדה זו 'זו השדה'
 שהיה פלוני משקה אותה מבורו, כיון שהשקיה מבור אחד
 מצרפת אותם להיקרא שדה אחת.
 הגמרא מבארת מהו חצב, ומדוע נחשב הפסק בין השדות כמיצר:
 יְתִיב –(ישב) רַב אֲחָא בְרַ עֲזַיָּא קָמִית –(לפני) דְרַבִּי אִסִּי, וְיִתְבִּי רַב
 אַחָא וְקָאָמַר מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי אִסִּי בְרַ חֲנִינָא, שְׁחָצֹבָא – חצב, מְפָסִיק
 בְּנִיבְסִי הֵגֵר. מבררת הגמרא: מָאי חָצֹבָא – מהו חצב, ומאי
 חשיבותו להיחשב הפסק כמיצר. משיבה הגמרא: אָמַר רַב יְהוּדָה
 אָמַר רַב, הוּא אֵילָן או עֵשֶׂב שֶׁבֹּי תֵּימָם יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאֲרֵץ
 בֵּין נַחֲלוֹת הַשִּׁבְטִים וּבֵין נַחֲלַת אִישׁ לַנַּחֲלָת חֲבִירוֹ, כִּיּוֹן שְׂאִינוּ יוֹנֵק
 מִצִּדֵּיו. וכיון שעשו לתחום בין השדות, נחשב להפסק ביניהן.
 אחר שהביאה הגמרא את דברי רב יהודה בשם רב בענין תחומי
 הארץ, מביאה הגמרא דבר נוסף שאמר בשמו בענין זה: וְעוֹד אָמַר
 רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא כָּנָה יְהוֹשֻׁעַ בִּסְפָרוֹ, אֱלָא עֵיירֹת הָעוֹמְדוֹת
 עַל הַגְּבולִין – עיירות שתוחמות את הארץ. ומנה דווקא אותן, כדי
 להראות את תחומיה.
 הגמרא ממשיכה לדון בגבולות ארץ ישראל לענין מעשר, שהיא
 מצוה התלויה בארץ: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, כָּל מְקוֹם מֵאֲרֵץ
 יִשְׂרָאֵל שֶׁהָרָחוֹק הַקָּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁחָה בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ, הֵיכִי
 בְּמַעֲשֶׂה, וְהֵם אֲרֵץ שְׁבַעַת הָעַמִּים שִׁכְּבוּ יִשְׂרָאֵל בְּכַנְסִיתָם לָאָרֶץ.
 מבררת הגמרא: לְאִפּוּקִי מָאי – איזה ערים מאלו ישראל נתכוון
 רב יהודה למעט. משיבה הגמרא: לְאִפּוּקִי אֶת אֲרָצָם שֶׁל הָעַמִּים
 'קִינִי, קְנִיזִי, וְקִדְמוֹנִי' שהובטחה ארצם לאברהם אבינו בבְּרִית בֵּין
 הַבְּתָרִים (בראשית טו, יח – יט) בֵּין אֲרָצָם שֶׁל עַשְׂרֵה הָעַמִּים, וְלֹא כְּבוֹשׁ
 יִשְׂרָאֵל אֲלָא שְׁבַעַת, וּבְשִׁתִּיתָן לָנוּ גַם אֲרָצָם לַעֲתִיד לְבוֹא. תהיה
 פטורה ממצעירות.
 הגמרא מביאה שני חלקי התנאים מי הם 'קניני קניזי וקדמוני': תִּנְיָא
 בְּבִירִיתָא, רַבִּי מֵאִיר אָמַר, שְׁהֵם הָעַמִּים שֶׁנִּקְרְאוּ לְפָתוּחָא – מבני
 מצרים, עֲרָבָא, מְבִנֵי יִשְׁמַעֲאֵל, וְשִׁלְמֹנָא – הקניזי. רַבִּי יְהוּדָה
 אָמַר, שְׁהֵם 'הַר שְׁעִיר, עֲמֹן, וּמוֹאָב'. רַבִּי שְׁמֵעוֹן אָמַר, שְׁהֵם
 'עֲרִידִיָּקִים – שֵׁם מַחֲוֹ, אֲסִיָּא – אֲשַׁכְנוּ, וְאַסְפִּמָּא' – ספרד.

משנה

עדים שבעדותם חשבו לגרור הפסד לאחר, ובאו עדים אחרים
 והעידו שודאי לא ראו את העדות, שהרי באותו זמן היו עמם
 במקום אחר, נקראים העדים הראשונים 'עדים זוממים'. ועונשם
 שצריכים לשלם לבעל דין את אשר חשבו להפסידו. משנתנו דנה
 בכמה אופנים שהעידו עדים על אחד שהחזיק בשדה שלש שנים,
 והזממו: הָיוּ שְׁנַיִם מְעִידִין אוֹתוֹ – את המחזיק בקרקע, שְׁאֵכְלָה – את
 פירותיה שֶׁלשׁ שָׁנִים, וּנְמָצָא שַׁעַל יְדֵי עֵדוּתָם יֵשׁ לוֹ בַּהּ חֻקָּה,
 וּפִסְקוּ בֵּית דִּין עַל פִּיהָ שֶׁהִיא שֶׁל הַמַּחזִיק, וְנִמְצָאוּ הָעֵדִים זֹמְמִים
 עַל יְדֵי שְׂבָאוּ עֵדִים וְאִמְרוּ שוֹדָאֵי לֹא רָאוּ חֻקָּה זוּ, שֶׁהָיָה בִּשְׁנוֹת
 הַחֻקָּה הָיוּ עִמָּהֶם בְּמִקוֹם אַחֵר. הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים מְשַׁלְמִין לוֹ –
 לְבַעַל הַקֶּרֶקֶע אֶת הַכָּל – כל דמי הקרקע שרצו להפסידו.
 אופן נוסף: שְׁנַיִם בְּרִאשׁוֹנָה – אם היו שנים מעידים שהחזיק בשנה
 הראשונה משנות החזקה, וְשְׁנַיִם אַחֵרִים מְעִידִים בְּשִׁנָּה, וְשְׁנַיִם
 בְּשִׁלִּישִׁית, מִצְטָרְפוֹת הַכְּתוּלָה לְהַעֲדִי עַל חֻקַּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים,

בְּרִשׁוֹת אֶחָת – אם הוציא את שני החצאים בשכחה אחת לרשות
 הרבים אחת, הֵיכִי. אבל בְּשְׁנֵי רִשְׁוִיּוֹת – אם הוציאם לשתי רשויות
 הרבים שרירותיות זו מזו, ואפילו בשכחה אחת, פְּטוֹר, כִּיּוֹן שִׁכְמוּ
 שִׁדְיַעַת הָאִיסוּר מַחֲלֶקֶת בֵּין הָרוֹצְאוֹת, כִּךְ גַּם הָרִשְׁוִיּוֹת מַחֲלֶקֶת
 בִּינְיָהן, וְאִינוּ מִצְרָפוֹת אוֹתוֹן לַמַּעֲשֶׂה הָרוֹצָא אַחַת.
 ונחלקו רבין ורבא אם מיצר וחצב מפסיקים לדעת רבי יוסי בין
 שתי רשויות הרבים, שלרבין אינם מפסיקים, כיון שאינם רשות
 בפני עצמם. ולרבא מפסיקים, ובשיתתו להלן שאף דבר שאינו
 רשות מחלק בין הרשויות לרבי יוסי.
 הגמרא מביאה שני חלקי אמוראים מה נחשב הפסק בין רשויות
 הרבים לדעת רבי יוסי, ושיתת רבא ביניהם שהיא כשיתתו כאן
 שמיצר וחצב מפסיקים לענין שבת: וְאָמַר רַבָּה, וְהוּא – מה שפטר
 רבי יוסי במוציא שני חצאים לשתי רשויות הרבים, הוּא רַק כְּשִׁישׁ
 רְשׁוֹת שֶׁל חֵיבֵי חֲפָאָה שִׁמְפָּסִיקָה בְּיָנֵיהֶם, וְהֵינּוּ רְשׁוֹת הַיְחִיד,
 שֶׁהָרוֹצָא וְהַכְּנָסָה מִזּוּ לְזוֹ אֲסוּרִים מִן הַתּוֹרָה וְחֵיבֵי עֲלֵיהֶם חֲטָאָה,
 וּמִשּׁוֹם כִּךְ הִיא נִחְשָׁבֶת לְרְשׁוֹת בְּפִנֵּי עַצְמָהּ, וְחֲשׁוּבָה לְהַפְסִיק
 בִּינְיָהן, אֲבָל אִם יֵשׁ בִּינְיָהן בְּרִמְלִית שְׁאִיסוּרָה מִדְּרַבְנָן, לֹא, כִּיּוֹן
 שֶׁמֶן הַתּוֹרָה הִיא מִתְבַּטֶּלֶת לְשִׁנֵּי הָרִשְׁוִיּוֹת שִׁבְצִידָה, וּמוֹדָה רַבִּי
 יוֹסִי שֶׁאֵם הָרוֹצָא חֲצִי גִירוֹתָה לְרְשׁוֹת הָרַבִּים שִׁבְצִידָה הָאֶחָד וְעוֹד
 חֲצִי לְרְשׁוֹת הָרַבִּים שִׁבְצִידָה הַשֵּׁנִי בְּהַעֲלֵם אַחַד, חֵיבֵי חֲטָאָה.
 אֲבִי חֶלֶק וְאָמַר, שְׁאֵפִילוּ בְּרִמְלִית חֲשׁוּבָה הַפְּסִק, אֲבָל פִּיפֶּלָא –
 הַתִּיכָת עַץ או עמוד שגבוהים עשרה טפחים או פחות, ואין ברחבם
 ארבעה על ארבעה טפחים, לֹא, כִּיּוֹן שֶׁאֵין בַּהּ מְקוֹם חֲשׁוּב שֶׁל
 אַרְבַּעַה עַל אַרְבַּעַה טַפְחִים, וְהִיא מְקוֹם פְּטוֹר, וְאִפִּילוּ מִדְּרַבְנָן
 מוֹתֵר הָרוֹצָא מִמֶּנָּה וְאִלִּיהּ כִּיּוֹן שֶׁהִיא מִתְבַּטֶּלֶת לְרִשְׁוִיּוֹת
 שִׁבְצִידָה.
 רַבָּא חֶלֶק עַל רַבָּה וְאֲבִי וְאָמַר, שְׁאֵפִילוּ פִּיפֶּלָא חֲשׁוּבָה הַפְּסִק, כִּיּוֹן
 שֶׁאִינָה גִירוֹתָה מִמִּיצַר וְחֲצֹב שֶׁאִמְרוּ רַבָּא לְעֵיל שִׁמְפָּסִיקִים לְעַנְיָן
 שֶׁבֶת.
 הגמרא מביאה ששיתת רבא כאן היא לשיתתו במקום אחר: וְאִוְדָא
 רַבָּא לְמַעֲמִיָּה – דבר זה שאמר רבא לעיל (נה) שמיצר וחצב
 מפסיקים לענין שבת, לשיתתו אמרה, דְאָמַר רַבָּא, שְׁרִשׁוֹת שֶׁבֶת
 בְּרִשׁוֹת יִגְזִיף דְמִי – רשויות שבת דומים בהלכותיהם להלכות
 רשות לגבי גיטין, והיינו שכמו שאמרו בגיטין (עז) שאם עמדה
 אשה בחצר בעלה, והשאל לזה הבעל מקום בחצירו לקנות בה
 את גיטה, וכשזרק את הגט נפל על פיסלָה שהיתה בחצירו, אינה
 מגורשת. משום שאדם אינו רגיל להשאל שתי מקומות, ואם כן
 לא השאיל את הפיסלָה שהיא מקום חשוב בפני עצמו, וּנְמָצָא
 שֶׁנִּפְלַג הֵגֶט בְּרִשׁוֹת הַבַּעַל. כִּךְ גַּם לְעַנְיָן שֶׁבֶת, אִף שֶׁאִינָה רְשׁוֹת
 בְּפִנֵּי עַצְמָהּ, מִכָּל מְקוֹם הִיא מְקוֹם חֲשׁוּב בְּפִנֵּי עַצְמוֹ, וּמַחֲלֶקֶת אֶת
 הָרִשְׁוִיּוֹת.
 לעיל (נה) אמרו רב אסי ורבין בשם רבי יוחנן שמיצר וחצב
 מפסיקים בין שתי שדות בנכסי הגר, לענין שצריך להחזיק בכל
 אחת מהן. הגמרא מבררת מה הדין לרבי יוחנן כשאין שם מיצר
 וחצב: אֵין שָׁם – בין שדותיו של הגר, לֹא מִיצַר וְלֹא חָצֹב, מָאי – מה
 הדין לרבי יוחנן, בכמה צריך להחזיק ויקנה את כולה. פִּירֵשׁ רַבִּי
 מְרִינוֹם מִשְׁמֹן שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן, שִׁקְנָה בַּחֲפִיצָה אַחַת, אֶת כָּל שְׁנֵי הָרִשְׁוִיּוֹת
 שֶׁהָיָה אַחַת עַל שְׁמֹן, וְהֵינּוּ כָּל שְׁקוּרָאִים אוֹתָהּ בְּנֵי אָדָם 'שֶׁדָּה שֶׁל
 פְּלוֹנִי' וְאִין קוּרָאִים אוֹתָם 'שְׁדוֹת שֶׁל פְּלוֹנִי', שֶׁאֵם קוּרָאִים אוֹתָם
 'שְׁדוֹת' מוֹכַח שֶׁהֵם שְׁדוֹת נִפְרָדוֹת, וְצִרִיךְ לְהַחזִיק בְּכָל אַחַת מֵהֶן.

"מי מעיין" מטרהים בכל שהוא – דכאשר לומד פנימיות התורה, הנה גם אם הלימוד וההשגה הוא רק משהו, מכל-מקום, בכוח פנימיות התורה לטהר את האדם גם בכל שהוא.

משיחת חג הפורים ה'תשי"ז

כל ענייניו במשך כל היום יהיו מתאימים ללימוד פנימיות התורה שלמד והשיג ואזי הנה גם אם השגתו קטנה היא, בכוחה לטהר אותו. משיחת חג הפורים ה'תשי"ז

ואם הוזמו כל הכתות, מְשַׁלְשִׁין בְּיָנֵיהֶם – כל אחת מהן תתן שליש מדמי הקרקע.
אופן נוסף: היו העדים שְׁלֹשָׁה אֲחִים, וכל אחד מהם מעיד על חזקה שנה אחת, ואֶחָד שאינו קרוב מְצַטְרֵף עִמָּהֶם – עם כל אחד מהם ומעיד על כל השלש שנים, הָרִי אֵלּוּ שְׁלֹשׁ עֲדוּתִים נפרדות. נמצא שאין האחים מעידים יחד בעדות אחת, כיון שעל השנה שמעיד זה לא מעיד זה, ולכן עדותם כשרה. וְהֵן עֲדוּת אַחַת לְהוֹמָה – אך לענין הוֹמָה הרי הן בעדות אחת, ולכן אם הוזמו, משלמים האחים חצי מדמי הקרקע וכל אחד שישיתו, והעד הנוסף משלם את חצי השני, ואף אין נעשים זוממים עד שיזימו את כולם.

גמרא

שנינו במשנה שעדותן של שלש כתות עדים, כל אחת על שנה אחת, מצטרפות לחזקה. הגמרא מביאה שדין זה תלוי במחלוקת תנאים: מִתְּנֵיתִין – משנתנו וְלֹא בְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא. דְּתַנָּיָא בְּבֵרֵיתָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּשִׁתְּלָהּ אַבָּא חֲלָפְתָּא, אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גּוֹרִי לְלִמּוּד תּוֹרָה, וְאָמְרִי לָהּ – ויש אומרים שכך אמר רבי יוסי, כשהלך רבי יוחנן בן גורי אצל אבא חלפתא ללמוד תורה. אָמַר לוֹ, הָרִי שְׁאֵכְלָהּ הַמְּחֻזֵּק בִּקְרָעָהּ שְׁנֵי רֵאשׁוֹנָה בְּפָנֵי שְׁנָיִם – שני עדים, וְשְׁנֵיהֶם בְּפָנֵי שְׁנָיִם אַחֲרִים, וְשְׁלִישִׁית בְּפָנֵי שְׁנָיִם אַחֲרִים, מִהוּ – האם מצטרפים כולם להעיד על חזקת שלש שנים. אָמַר לוֹ, הָרִי זוֹ חֻזְקָה. אָמַר לוֹ, אִי אֲנִי אוֹמֵר בֶּן, אֵלֶּי שְׁרֵבִי עֲקִיבָא חוֹלֵק בְּדָבָר זֶה, שִׁתְּלָהּ רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר וּלְמוֹד מִהֶכְתוּב (דברים יט טו) 'על פי שני עדים או על פי שלשה עדים קום דָּבָר', שהעדות כשרה רק כשהעדים מעידים על 'דָּבָר' שלם, וְלֹא על חֲצִי דָּבָר, וכיון שבעדות זו כל כת מעידה רק על שליש מהחזקה, אם כן היא עדות על חצי דבר, ופסולה.

מבררת הגמרא: וְרַבָּנִן במשנתנו שחולקים על רבי עקיבא, וסוברים שעדות על אכילת שנה אחת כשרה, אם כן, הָאִי – דרשה זו שדרשו 'דָּבָר וְלֹא חֲצִי דָּבָר', מֵאִי עֲבָדִי לִיה – לגבי מה דורשים אותה, ובאיוו עדות מודים שפסולה מחמת 'חצי דבר'. הגמרא מביאה שיש ללמוד מדין עדות על בת לעשותה גדולה, מה דרשו חכמים למעט מדרשת 'ולא חצי דבר'. מבררת הגמרא: אֵילִיָּמָא – אם נאמר שלרבנן בא הפסוק לְמַעוֹטֵי באופן שבאים שני עדים להעיד שהיא גדולה לענין שתהיה חייבת בעונשים, ושיהיו קידושיה קידושין ועד אֶחָד אוֹמֵר, ראיתי שעה אַחַת בְּגִבָּהּ, ואֶחָד אוֹמֵר, ראיתי שעה אַחַת בְּכַרְיָסָה, וסוברים חכמים שנתמעט מהדרשה של דבר ולא חצי דבר שעדות זו אינה כשרה, כיון שכל אחד מעיד רק על שעה אחת. כלומר על חצי דבר, שהרי הדבר השלם הוא שתי שעות.

דוחה הגמרא: הָאִי – עדות כזו, חֲצִי דָּבָר וְחֲצִי עֲדוּת הִיא, כי מלבד החסרון שמעידים על שעה אחת שהיא 'חצי דבר', יש בה גם

חסרון של 'חצי עדות', שהרי על כל שעה בפני עצמה מעיד רק עד אחד, ואין צורך בדרשה מיוחדת כדי לומר שאינו נאמן לעשותה בת עונשים, שהרי כתוב מפורש הוא (דברים יט טו) 'ולא יקום עד אֶחָד בְּאִישׁ וְגו'.'
מסיקה הגמרא: אֵלֶּיָּא לרבנן באה הדרשה לְמַעוֹטֵי באופן שבאו שְׁנָיִם ואומרים ראינו שעה אַחַת בְּגִבָּהּ, וְשְׁנָיִם אַחֲרִים אוֹמְרִים ראינו שעה אַחַת בְּכַרְיָסָה, ובוזה אף שהעדוּת היא שלימה, שהרי על כל שעה מעידים שנים, מכל מקום עדותם אינה מועילה, משום שהיא עדות על שעה אחת, והיינו חצי דבר.
הגמרא דנה האם מצטרפת עדותם של שני עדים על חזקת שלש שנים, כשיש חילוק ביניהם בפרטי העדות: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הִיוּ שְׁנַיִם מַעֲדִים עַל שְׁלֹשׁ שְׁנֵי חֻזְקָה, אִלָּא שֶׁעַד אֶחָד אוֹמֵר, אֵכְלָה חֶמֶס, וְעַד אֶחָד אוֹמֵר אֵכְלָה שְׁעוּרִים, הָרִי זוֹ חֻזְקָה.
הגמרא מביאה את קושיית רב נחמן שהקשה לרב יהודה מחמת שסבר שדברי רב יהודה אמורים באופן שכל אחד מעיד על שלש שנים אחרות: מִתְּקִיף לָהּ רַבִּי נְחֶמְךָ לרב יהודה, אֵלֶּיָּא מַעֲתָה – הרי לפי זה, אם היה עד אֶחָד אוֹמֵר שְׁאֵכְלָה שְׁנֵי רֵאשׁוֹנָה וְשְׁנֵי שְׁלִישִׁית וְחִמִּישִׁית, וְעַד אֶחָד אוֹמֵר שְׁאֵכְלָה שְׁנֵי שְׁנֵי וְשְׁנֵי רְבִיעִית וְשְׁשִׁית, שלעדות שניהם היתה החזקה בשנים שאין רצופות, הֲכִי נִמִּי דְּהוּא חֻזְקָה – האם תאמר גם בזה שתחשב חזקה, והרי הם מעידים על חזקה בדילוג, וחזקה בדילוג אינה חזקה, ואם כן אף בזה אומר אכלה חטים וזה אומר אכלה שעורים שהיא עדות על חזקה בדילוג, לא תהא חזקה.
רב יהודה משיב לרב נחמן שדבריו נאמרו באופן אחר: אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה לרב נחמן, הֲכִי הִשְׁתָּא – וכי כך נראה בעיניך עתה לבאר את דברי, הרי הָתֵם – באופן שעד אחד מעיד על שנה ראשונה שלישית וחמישית והעד השני מעיד על שניה רביעית וששית, בְּשִׁתָּא דְּקָא מְסַחֲדִי מִר לֹא קָא מְסַחֲדִי מִר – על שנה שעד זה מעיד אין העד השני מעיד, ואם כן היא רק חצי עדות על כל שנה, ולכן אינם מצטרפים. אבל הָתֵם – בדברי באופן שהעידו על אכילת חטים ושעורים, מדובר שתְּרִוּיָהוּ בְּחֵדָא שְׁתָּא קָא מְסַחֲדִי – שני העדים מעידים על אותה שנה, אלא שיש סתירה בדבריהם בפרטי העדות.
רב יהודה מבאר מדוע מצטרפים, אף שסותרים זה את זה בפרטי העדות: ואלא מֵאִי אֵיָּא לְמִיָּר – איזו סברא יש לומר שלא תועיל עדותם, רק משום שמכחישים זה את זה במה שאכל, וזה אינה הכחשה, משום שבין חֲצִי לְשַׁעֲרִי לֹא אֲדַעְתִּיהוּ דְּאֵיֶנְשִׁי – אין אנשים יודעים להבחין היטב בין ערימת חטים לערימת שעורים, ואם כן יש לומר שהעדים אינם מכחישים זה את זה בגוף העדות אלא שלא הבחינו היטב, ולכן מצטרפים.
שנינו במשנה: שְׁלֹשָׁה אֲחִין ואֶחָד מְצַטְרֵף עִמָּהֶן, הָרִי אֵלּוּ שְׁלֹשׁ עֲדוּתִים, וְהֵן עֲדוּת אַחַת לְהוֹמָה: הגמרא מביאה מעשה ודנה האם יש לדמותו לדין משנתנו:

המשך מעמוד קצ

במרכז המאורעות ובזכותם באה הגאולה, וכמסופר מחכמינו ז"ל ע"ד כ"ב אלף תינוקות של בית רבן שקיבל מרדכי הצדיק ולימדם תורה, ובגאולת מצרים הרי "הם הכירוני תחילה", עד שעניני פסח קשורים במצות והגדת לבנך, כולל כל ארבעה סוגי בנים כנגדם דברה תורה - יהי רצון שזכות העבודה הנ"ל והפצת התורה ומצוות בכלל ישראל יעמוד לכת"ר ולכל המשתתפים, ויזכו בתוככי כללות עם בני ישראל לחירות אמתית, חירות בגשמיות וחירות ברוחניות, חירות מכל העניינים המבלבלים בעבודת ה' מתוך שמחה וטוב לבב.

בברכת חג הפסח כשר ושמח.